



Izveštaj sa ANEM radionice „Primena pravila Zakona o oglašavanju“

Želeći da doprinese podizanju kapaciteta svojih stanica, ANEM je 30. marta 2010. godine organizovao radionicu pod nazivom „Primena pravila Zakona o oglašavanju“ u beogradskom Medija centru, uz podršku USAIDA i IREX Srbija. Cilj radionice je bio da se ANEMovim stanicama omogući da od kompetentnih sagovornika čuju razjašnjenja određenih spornih odredbi Zakona o oglašavanju, kako bi ih sa manje problema primenjivali u praksi, ali i da se kroz diskusiju dođe do smernica za izradu novog Zakona, koji je u pripremi. Gosti - panelisti ove radionice su bili: predstavnici Republičke radiodifuzne agencije, koja vrši nadzor nad primenom pravila o oglašavanju - Nenad Janković, zamenik izvršnog direktora RRA, Mario Brudar, zamenik šefa Odeljenja za monitoring i analizu u RRA i Goran Milisavljević, zamenik načelnika Službe za nadzor i analizu, zadužen za radio; predstavnica Ministarstva trgovine i usluga, Vera Despotović, viši savetnik, koja je radila na postojećem Zakonu, a član je i radne grupe za izradu novog Zakona o oglašavanju; Slobodan Kremenjak, ANEMov advokat iz advokatske kancelarije „Živković i Samardžić“. ANEMovi gosti na radionici su bili i Maja Raković, iz Ministarstva kulture, kao i predstavnici donatorske zajednice: Sibina Golubović iz USAIDA; Ivana Bjelić, IREX Srbija i Miroslav Janković, iz OEBSa Srbija.

Radionici je prisustvovalo 23 predstavnika 19 ANEMovih radio i TV stanica i to: Radio OK, Vranje; Radio 021, Novi Sad; Radio City, Niš; TV Jedinstvo, Novi Pazar; Radio Petica, Niš; TV Apolo, Novi Sad; Radio Bus, Kovin; TV Alfa, Užice; RTV Panon, Subotica; Radio Užice, Užice; Radio Luna, Užice; Radio Far, Alibunar; Radio Kikinda, Kikinda; RTV Kragujevac, Kragujevac; RTV Kruševac, Kruševac; TV Niška, Niš; RTV Pančevo, Pančevo; Radio Požega, Požega i RTV Zaječar iz Zaječara.

U prvom delu radionice, predstavnici RRA su govorili o dobroj i lošoj praksi emitera u primeni pravila o oglašavanju; video prezentacijom konkretnih primera skrivenog oglašavanja, upotrebe "product placement"- a i nepravilne primene odredbi o sponzorstvu, uz objašnjenje RRAovog tumačenja zakonskih odredbi o TV oglašavanju i sponzorstvu, razjasnili su TV emiterima kako da ih pravilno primenjuju; radio emiteri su takođe imali priliku da čuju koje su najčešće greške u primeni zakonskih odredbi o oglašavanju na radiju, koja su zakonska pravila propisana za oglašavanju na ovom mediju i kako ih RRA tumači. **U drugom delu radionice**, predstavnica Ministarstva trgovine i usluga, Vera Despotović, prikazala je prisutnima svoju Power Point prezentaciju i dala je odgovore na mnoga pitanja emitera, koja joj je prethodno dostavio ANEM. Advokat Slobodan Kremenjak je prisutnima govorio o najčešćim problemima u praksi, kada je reč o primeni Zakona o oglašavanju, i zajedno sa drugim panelistima doprineo razjašnjenju mnogih dilema koje su emiteri imali u vezi sa primenom pravila o oglašavanju, ali je istovremeno dao i značajne smernice za izradu novog zakona.

Izlaganja panelista:

Jasna Milanovic, koordinator ANEMa (uvod u temu radionice i predstavljanje panelista i njihovih podtema; razlozi za organizovanje radionice: pomoć stanicama da bolje razumeju i primenjuju pravila o oglašavanju, adekvatna priprema za monitoring RRA i dobijanje smernica za izradu novog zakona; sažeta informacija o aktivnostima radne grupe Ministarstva trgovine i usluga za izradu novog Zakona o oglašavanju)

Nenad Janković, zamenik izvršnog direktora RRA (informacije o tome kakva je praksa emitera u primeni pravila Zakona o oglašavanju, posebno TV emitera; podsetio prisutne da je RRA od januara 2010. počela sa podnošenjem prekršajnih prijava protiv nacionalnih i nekih regionalnih emitera, zbog kršenja pravila o oglašavanju i najavio otpočinjanje monitoringa TV i radio lokalnih i regionalnih stanica; najavio i monitoring sadržaja programa lokalnih i regionalnih emitera i objasnio sankcije za nepoštovanje programskih elaborata; naglasio emiterima da od 01. aprila neće moći da se emituju kajroni, inserteri i sve ostalo što spada u komercijalnu grafiku van oglasnih blokova; pozvao prisutne emitere da mu se lično, mailom ili faksom obrate kada imaju neke nedoumice o primeni pravila o oglašavanju, da bi ih odmah razrešili i da ne bi bili izloženi sudskim postupcima)

Mario Brudar, zamenik šefa Odeljenja za monitoring i analizu RRA (prikazao 10 video primera skrivenog oglašavanja, product placementa i nepravilne primene odredbi o sponzorstvu na nekoliko nacionalnih i jednoj regionalnoj TV stanici; analiziranjem ovih primera na licu mesta, prisutnima objasnio šta i zašto je nepravilno, šta propisuje zakon, kako RRA te odredbe tumači i kako sankcioniše ove nepravilnosti u radu emitera; razjasnio i odredbe o sponzorstvu, uz objašnjenja emiterima na koji način stručna služba RRA tumači razne oblike sponzorstva; pojasnio gde prestaje informacija, a počinje marketing)

Goran Milisavljević, zamenik načelnika Službe za nadzor i analizu RRA, zadužen za radio (naveo dominantne greške radio emitera u primeni pravila Zakona o oglašavanju; 4 najčešće su: skriveno oglašavanje, prekoračenje dozvoljene minutaže (6 min u toku sata programa) za oglasne poruke na radiju, nepoštovanje pravila da početak i kraj oglasne poruke mora biti jasno obeležen zvučnim signalom, kao i kršenje pravila da oglasna poruka koja upućuje na posebno tarifiran telefonski broj, mora da sadrži iznos te tarife, koji je uočljiv tokom trajanja te oglasne poruke; upozorio radio emitere da, kada je reč o sponzorisanim emisijama, voditelji ne smeju da upućuju na proizvode sponzora)

Slobodan Kremenjak, ANEMov advokat iz advokatske kancelarije "Živković&Samardžić"(istakao da je najveći problem sa postojećim Zakonom o oglašavanju, različito tumačenje njegovih odredbi, posebno kada je reč o oglašavanju na radiju; potrebno je preciznije definisati odredbe novog zakona da bi se u praksi ubuduće izbegle razne nedoumice; naglasio potrebu da RRA strože kontroliše rad Javnog servisa, koji ima posebnu društvenu ulogu, jer se u praksi RTS često takmiči sa komercijalnim emiterima, ne ispunjavjući svoj zadatak; aktivno participirao prilikom tumačenja pravila zakona od strane nadležnih organa, dajući prisutnim emiterima praktične primere i savete; predložio smernice za novi zakon)

Vera Despotović, viši savetnik u Ministarstvu trgovine i usluga (prikazala Power point prezentaciju sa odgovorima na pitanja koje su stanice ranije postavile; navela da će Ministarstvu ova diskusija sa radionice poslužiti kao inspiracija i instrukcija za poboljšanje zakonskih rešenja; pozvala prisutne emitere da i zvanično, preko ANEMa, pošalju Ministarstvu svoje predloge i mišljenja u vezi sa izradom novog zakona; zaključila da je najveći problem sadašnjeg zakona ono što je trebalo da bude njegova najveća prednost - nepreciznost nekih odredbi je trebalo da posluži lakšem prilagođavanju promenama u praksi, ali je dovela do nejasnoća koje su smetnje emiterima; dala ekskluzivnu informaciju o upotrebi ličnog dobra javnih ličnosti u oglasnim porukama; pružila dodatna tumačenja određenih pravila i odredbi ovog zakona); prezentaciju Vere Despotović možete pogledati na kraju izveštaja

Rezultati radionice:

- Radionica je poslužila prisutnim emiterima da razjasne brojne dileme o načinu primene pravila o oglašavanju - s obzirom da su mnoge odredbe važećeg Zakona o oglašavanju prilično nejasno definisane, u praksi je stvoren niz nedoumica o

njihovoj primeni; stoga je ANEM na radionicu pozvao najkompetentnije sagovornike za svoje stanice, koji su svojim izlaganjima, prezentacijama i odgovorima na pitanja učesnika doprineli postizanju planiranog efekta radionice

- Ostvarena odlična interakcija panelista i emitera/učesnika radionice - radionica je omogućila otvorenu i aktivnu diskusiju svih prisutnih, što je doprinelo da bude postignut željeni cilj: da emiteri dobiju objašnjenja zakonskih odredbi i uputstva za primenu Zakona o oglašavanju od pravih sagovornika, pre svega nadležnih organa, ali i da se čuju i pitanja i problemi emitera iz prakse, kao i predlozi za rešenja novog zakona koji je u pripremi
- Neposredan kontakt emitera i nadležnih organa, jedan je od najvećih efekata ove radionice, po oceni učesnika; kao rezultat toga, predstavnici RRA i Ministarstva su pozvali prisutne emitere da im se ubuduće obrate za sve nejasnoće oko primene odredbi Zakona o oglašavanju, kao i da preko ANEMa dostave pitanja za sve nejasne odredbe postojećeg zakona, ali i sugestije za izradu novog Zakona o oglašavanju
- Prisutni emiteri su imali priliku da čuju ekskluzivne informacije od predstavnika nadležnih organa - od predstavnika RRA i Ministarstva, da od 01.04.2010, nije dozvoljeno emitovanje komercijalne grafike van oglasnih blokova, a od predstavnice Ministarstva, o upotrebi ličnog dobra javnih ličnosti u reklamama - ne može se koristiti lik, glas ili neko drugo lično dobro novinara, voditelja i spikera informativnih, sportskih i dečjih radio i TV emisija u oglasnim porukama kojima se preporučuje proizvođač, prodavac, proizvod ili usluga sa ciljem da se podstiče njihova kupovina; navedene informacije će poslužiti prisutnim emiterima da pravilnije primenjuju pravila o oglašavanju
- Predstavnici RRA su najavili početak monitoringa primene pravila o oglašavanju, kao i monitoringa sadržaja programa, lokalnih i regionalnih medija, podsećajući prisutne predstavnike ANEMovih stanica da se moraju držati zakonskih odredbi i programskog elaborata, na osnovu kog su dobili licence; prisutni emiteri su tako blagovremeno obavešteni o planiranom monitoringu, a dobili su i savete o čemu da povedu računa, uz objašnjenja obaveza i prava koja imaju po Zakonu o radiodifuziji i Zakonu o oglašavanju i propisanih sankcija
- Kako je diskusija na radionici pokazala da je zbog nepreciznosti Zakona o oglašavanju potrebno emiterima olakšati njegovu primenu, na zahtev ANEMa, predstavnici RRA su prihvatili da uskoro na svom sajtu objave primere dobre i loše prakse emitera u primeni pravila o oglašavanju, kako bi im pomogli da bolje primenjuju zakonske odredbe
- U diskusiji je bilo primetno nezadovoljstvo lokalnih emitera radom i pravom Javnog servisa da emituje oglasne poruke; stoga je traženo od RRA: da do donošenja novog zakona uvede strožu kontrolu RTSa kada je reč o seči programa u prime tajmu; da kontroliše primenu pravila o prodaji oglasnog prostora unapred i prodaji oglasnog prostora jednom licu ili grupi povezanih lica, pošto i za jedno i za drugo pravilo postoje jasna ograničenja za RTS, koja niko ne kontroliše; da vrši stroži monitoring RTSa, jer je očigledno da krši pravila o ukupno 6 min oglašavanja u toku sata programa na svim kanalima
- Radionica je poslužila i za dobijanje smernica za izradu novog Zakona o oglašavanju, koje će koristiti i relevantnom Ministarstvu, ali i ANEMu, kao učesniku radne grupe:
 - Novi zakon treba da bude liberalniji i u skladu sa evropskim propisima i standardima, a posebno sa Direktivom o audiovizuelnim medijskim uslugama;

- Novim zakonom treba i komercijalnim radijskim stanicama dati pravo na 12 minuta emitovanja oglasnih poruka u satu programa, umesto sadašnjih 6 min;
 - I radio emiterima treba omogućiti pravo da emituju komercijalne sadržaje u trajanju od 15 minuta, kao što je to dato TV emiterima (TV prodaja);
 - Radio stanice su predložile da se novim zakonom izmeni, ili napiše potpuno nova, liberalnija odredba, koja dozvoljava oglašavanje alkoholnih pića na radiju i pre 18h, jer je veće „prime - time“ za televiziju, a za radio nije;
 - Prisutni emiteri su tražili da se preispita pravo Javnog servisa na emitovanje oglasnih poruka, odnosno, čak i da mu se ukine to pravo, s obzirom na druge vrste izvora prihoda i posebnu društvenu ulogu, koju za sada Javni servis ne ostvaruje; ukoliko se ipak zadrži rešenje da i Javni servis ima navedeno pravo, ono treba da bude redukovano, uz propisivanje obaveze jasnog računovodstvenog razdvajanja prihoda i rashoda, kako bi se znalo i kontrolisalo šta se plaća iz pretplate, a šta iz oglašavanja;
 - Pri izradi novog zakona treba voditi računa o svim problemima koji sada u praksi postoje, kako bi novim zakonskim rešenjima bili otklonjeni;
- Anketa o efektima radionice, koju su prisutni emiteri popunili nakon ovog skupa, pokazala je da su u velikoj meri razjašnjene nedoumice o primeni mnogih nejasnih odredbi zakona, da su učesnici bili zadovoljni načinom obrade teme, kvalitetom panelista, debatom, dobijenim odgovorima na tražena pitanja, a posebno interaktivnošću radionice, neposrednom komunikacijom ostvarenom sa predstavnicima nadležnih organa, kao i mogućnošću da međusobno razmene svoja iskustva i mišljenja i da daju predloge za rešenja novog zakona